

Cabaran Pelaksanaan Dakwah terhadap Masyarakat Orang Asli oleh Majlis Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang

Challenges Propaganda against the Aboriginal Community by the Islamic Religious Council and Malay Customs Council

ASMADI BIN ABDUL RAHMAN
RAMLAN BIN MUSTAPHA

ABSTRAK

Dakwah merupakan kewajipan bagi setiap muslim untuk dilaksanakan berdasarkan kepada kemampuan masing-masing sama ada dilakukan secara individu atau berkumpulan. Ketika melaksanakan usaha dakwah, sudah pasti ianya akan berhadapan dengan cabaran yang pelbagai bergantung kepada sasaran dakwah yang dituju. Antara sasaran dakwah yang besar di Pahang adalah Orang Asli. Manakala institusi yang terlibat dalam usaha dakwah golongan ini adalah Majlis Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang (MUIP). Oleh yang demikian kajian ini bertujuan untuk mengenalpasti bentuk cabaran yang ditempuhi oleh pegawai dan pendakwah masyarakat Orang Asli dalam melaksanakan aktiviti yang telah dirancang oleh MUIP di sekitar perkampungan Orang Asli Pahang. Reka bentuk kajian ini menggunakan metod kualitatif melalui instrument kajian dokumen, pemerhatian dan juga temubual pegawai dakwah yang terlibat secara langsung dalam aktiviti dakwah masyarakat Orang Asli di Pahang. Dapatan kajian menunjukkan terdapat 12 tema cabaran perlu dihadapi bagi melaksanakan dan menjayakan usaha dakwah di Pahang iaitu cabaran berkaitan lokasi masyarakat orang asli, tidak menguasai bahasa orang asli, ancaman dari orang asli, kekurangan pendakwah, sifat dan sikap yang tidak baik oleh penduduk setempat, saingan misionari kristian, sumber kewangan, masalah dalaman pendakwah, sikap orang asli, sikap bangsa melayu, tidak mengotakan janji, tiada penyelarasan antara NGO. Implikasi dari cabaran ini memerlukan semua agensi tampil untuk membantu bagi merealisasikan usaha dakwah berterusan yang menjadi tanggungjawab setiap muslim bergantung kepada kemampuan dan kepakaran masing-masing.

Kata kunci: Dakwah; orang asli; Majlis Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang

ABSTRACT

Da'wah is an obligation for every Muslim to perform based on their individual and collective ability. When carrying out a da'wah work, it is certain that it will face various challenges depending on the target it is intended to reach. Among the major targets of missionary propaganda in Pahang are the Orang Asli. While the institutions involved in the da'wah efforts of this group is the Islamic Religious Council and Malay Customs Council (MUIP). The purpose of this study is therefore to identify the challenges faced by the Orang Asli community officials and preachers in carrying out the activities planned by MUIP around Pahang Indigenous villages. The design of this study utilizes qualitative methodology through document study instrumentation, observation and interviewing of civil servants who are directly involved in indigenous peoples' preaching activities in Pahang. The findings of the study show that there are 12 key challenges that need to be met in order to implement and succeed in preaching in Pahang: challenges related to the location of indigenous peoples, ignorance of indigenous languages, threats from indigenous peoples, lack of prejudice, bad attitudes and attitudes by local people, competitors Christian missionaries, financial resources, internal problems preacher, the attitude of the original, the attitude of the Malay race, no promise, no Coordination between NGOs. The implications of this challenge require all agencies to come forward and help realize the ongoing missionary effort that is the responsibility of every Muslim depending on their abilities and expertise.

Keywords: Dakwah; orang asli; Majlis Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang

PENGENALAN

Dai (داعي) adalah pendakwah (Kamus Dewan Bahasa: Edisi 4) iaitu orang yang menyebarkan

agama Islam. Dai adalah individu yang mengajak dan mengundang manusia kepada agama Allah supaya manusia beriman dan melaksanakan ajaran Islam. Selain itu, dai perlu menjadi teladan

dari segi akhlak terhadap masyarakat sekeliling dan mampu menterjemah dan mentafsir hal-hal yang berkaitan dengan dakwah Islamiah dalam kalangan masyarakat. Selaras dengan keperluan dan tuntutan dakwah, selain berfokus kepada isu-isu agama, dai juga perlu mampu untuk menjawab serta membimbing masyarakat terhadap perkara-perkara dan masalah yang dihadapi oleh masyarakat sekeliling dalam suasana semasa.

Dalam usaha dakwah yang berterusan terhadap masyarakat Orang Asli di Pahang, sudah pasti terdapat cabaran dan dugaan yang perlu ditempuhi oleh setiap dai dalam siri-siri dakwah yang telah disusun oleh Majlis Agama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang (MUIP). Cabaran hadir dalam bentuk yang pelbagai namun tidak menghalang pada dai untuk meneruskan usaha mereka. Perkongsian berkaitan cabaran yang telah ditempuhi oleh dai akan menambah baik siri dakwah pada masa yang akan datang di sekitar Pahang.

MASYARAKAT ORANG ASLI DI PAHANG

Kewujudan Akta Orang Asli 1954 (Akta 134) di bawah Aboriginal Peoples Ordinance No. 3, 1954 yang telah dipinda pada tahun 1974, penetapan istilah dan kelayakan untuk dikatakan sebagai komuniti Orang Asli telah dijelaskan dengan terperinci.

Berdasarkan Seksyen 3 dalam Akta Orang Asli 1954 (Akta 134), Orang Asli ditakrifkan seperti berikut:

1. Mana-mana yang bapanya ialah ahli daripada kumpulan etnik Orang Asli, yang bercakap bahasa Orang Asli dan lazimnya mengikut cara hidup Orang Asli dan adat kepercayaan Orang Asli, dan termasuklah seorang keturunan melalui lelaki itu;
2. Mana-mana orang daripada mana-mana kaum yang diambil sebagai anak angkat semasa budak oleh Orang Asli dan yang telah dibesarkan sebagai seorang Orang Asli, lazimnya bercakap bahasa Orang Asli, mengikut cara hidup Orang Asli dan adat kepercayaan Orang Asli, dan menjadi ahli daripada suatu masyarakat Orang Asli; atau
3. Anak daripada mana-mana penyatuan antara seorang perempuan Orang Asli dengan seorang lelaki daripada suatu kaum lain, dengan syarat anak itu lazimnya bercakap bahasa Orang Asli dan kepercayaan Orang Asli dan masih lagi menjadi ahli daripada suatu masyarakat Orang Asli.

Pahang merupakan negeri paling ramai bilangan masyarakat Orang Asli berikut adalah jadual taburan masyarakat orang Asli di Pahang.

JADUAL 1. Taburan Penduduk Masyarakat Orang Asli di Pahang

No.	Daerah	Bil Kampung	Bil Keluarga		Banci	
			KIR	AIR	KIR	AIR
1	Lipis	69	2,747	13,628	2,459	14,310
2	Pekan	33	2,987	12,713	2,750	13,182
3	Cameron Highlands	25	1,609	6,826	1,358	6,933
4	Raub	24	1,177	4,542	1,028	5,010
5	Rompin	21	2,104	8,497	1,806	8,909
6	Muadzam	19	1,498	6,596	1,330	6,089
7	Temerloh	16	1,626	7,169	1,376	6,909
8	Bera	15	1,459	6,690	1,048	4,803
9	Bentong	14	882	3,856	828	3,989
10	Jerantut	12	915	3,561	591	3,172
11	Maran	8	513	2,101	433	2,208
12	Kuantan	6	465	2,457	511	2,229
	Total	262	17,982	78,636	15,518	77,743

Berdasarkan bancian kependudukan Orang Asli (OA) yang dikeluarkan oleh JAKOA, terdapat seramai 78636 jumlah ahli isi rumah Orang Asli seluruh Pahang. Melalui bancian tersebut juga

dikenal pasti terdapat 262 Kampung Orang Asli (KOA) di sekitar Pahang, Daerah Lipis merupakan daerah yang mempunyai bilangan KOA paling banyak iaitu 69 kampung dan mempunyai bilangan

isi rumah paling ramai iaitu 14310. Daerah Kuantan pula, mempunyai bilangan KOA dan bilangan isi rumah paling sedikit iaitu enam KOA dan hanya 465 jumlah isi rumah (JAKOA: 2019).

Manakala jadual di bawah adalah data agama masyarakat OA yang telah dikemaskini pada tahun 2018 yang menunjukkan hanya seramai 7483 masyarakat OA adalah beragama Islam (JAKOA:

JADUAL 2. Komposisi Agama Orang Asli negeri Pahang

No.	Agama	Bilangan
1	Animisme	30,199
2	Islam	7,438
3	Kristian	5,127
4	Buddha	382
5	Bahai	1,823
6	Hindu	44
7	Tiada Agama	18,469
8	Agama Suku Adat	2,803
9	Lain-Lain	1,176
10	Tiada Maklumat	10,237
	Total	77,743

2018). Corak kehidupan masyarakat OA masa kini telah menerima Islam sebagai pegangan hidup (Mohamad Mohadis Yasin: 2005). Pelbagai program telah dirancang oleh MUIP bagi memastikan masyarakat OA menerima Islam sebagai pegangan hidup mereka dan meninggalkan pegangan animisme yang diwarisi sejak turun temurun. Oleh yang demikian usaha dakwah perlu dipertingkatkan agar Islam menjadi pilihan utama.

AKTIVITI DAKWAH MUIP DI PAHANG

Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang (MUIP) mula ditubuhkan pada tahun 1926. Yang Dipertua Majlis pertama adalah Al-Marhum Yang Amat Mulia Tengku Besar Sulaiman. Pada permulaan, Majlis dikenali sebagai Majlis Anggota Islam Pahang, kemudian berubah nama kepada Majlis Ugama Islam Dan Adat Istiadat Melayu Pahang, akhirnya bertukar kepada Majlis Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang yang kekal sehingga hari ini. Pada 8 Mei 1974, Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Haji Ahmad Shah Al-Mustai'in Billah Ibni Al-Marhum Sultan Abu Bakar Ri'ayattudin Al-Muadzam Shah ditabal menaiki takhta Kerajaan Negeri Pahang. Selaku Ketua Agama Negeri Pahang, Baginda telah mempengerusikan Mesyuarat Majlis. Namun begitu, mulai 1 November 1984, Baginda Sultan telah melantik Kebawah Duli Yang Teramat Mulia Tengku Mahkota Pahang selaku Yang Dipertua Majlis dan kekal menerajui

Majlis sehingga hari ini (MUIP 2019). Antara fungsi utama MUIP adalah melahirkan sebuah masyarakat yang menjadikan Islam sebagai satu cara hidup yang sempurna dengan mengikut dan menghayati ajaran Islam seperti yang terkandung di dalam Al-Quran dan As-Sunnah yang meliputi aspek-aspek akidah, ekonomi, sosial, pendidikan dan adat resam Melayu (Portal Diraja Pahang: 2019).

Bagi melahirkan sebuah masyarakat yang menjadikan Islam sebagai cara hidup, Unit Dakwah Muallaf di Bahagian Zakat telah menggalas tanggungjawab untuk melaksanakan pelbagai aktiviti yang mampu menarik minat masyarakat Orang Asli untuk menerima Islam sebagai pegangan hidup mereka. Terdapat dua puluh aktiviti telah dirancang oleh unit dakwah MUIP bagi memastikan dakwah terhadap masyarakat Orang Asli. Secara ringkasnya seperti berikut Program Ziarah Dakwah dan Ramah Mesra, Majlis Berbuka Puasa, Program Ihya' Ramadhan, Program Sambutan Aidilfitri, Tajaan Umrah, Konvensyen Kepimpinan Orang Asli, Kembara Daie Dan Ramah Mesra, Program Pemutihan Saudara bahar, Program Kembara Dakwah, Program Dakwah Rohiyah, Pengukuhan Aqidah Saudara Baru, Mahrajan Amal Islami, Kursus Pentadbiran dan Pemantapan Pegawai Masjid dan Surau Orang Asli, Kursus Pra Perkahwinan Muallaf, Kursus Pemantapan Tatacara Dakwah Berkesan, Majlis Tilawah Saudara Baru, Program Khairul Ummah, Majlis Perkahwinan Pasangan Pengantin Saudara Baharu Asli, Program

Transformasi Pembantu Penggerak Negeri Pahang, Program Pengurusan Jenazah Muallaf dan Multaqa Tenaga Brigid Dakwah & PMOA. Aktiviti ini telah memberi kesan terhadap penerimaan masyarakat Orang Asli kepada Islam.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini merupakan kajian kualitatif yang menggunakan instrumen kaedah pengumpulan data, kaedah temubual dan kaedah pemerhatian. Data berkenaan diperolehi daripada kajian lepas manakala dokumen berkaitan kajian ini juga diperolehi daripada pihak yang berkenaan seperti JAKOA dan MUIP, manakala kaedah temubual tidak berstruktur turut dilakukan terhadap pegawai dakwah di Pahang seperti Pegawai Hal Ehwal Islam MUIP, PMOA atau PPMOA yang terlibat secara langsung dalam pelaksanaan aktiviti dakwah terhadap permasalahan kajian. Seterusnya kaedah pemerhatian yang dilakukan oleh pengkaji yang telah 30 kali menyertai program dakwah yang telah dilakukan oleh MUIP sejak tahun 2013 sehingga 2018 di negeri Pahang.

DAPATAN KAJIAN

Hakikatnya usaha untuk berdakwah kepada masyarakat Orang Asli adalah lebih sukar jika dibandingkan usaha dakwah terhadap kaum yang lain. Kesukaran ini adalah disebabkan oleh pelbagai situasi yang melingkungi kehidupan mereka. Cara hidup mereka yang agak ketinggalan jika dibandingkan kaum yang lain dalam pelbagai lapangan serta ditambah lagi dengan keadaan mereka yang berada di kawasan pedalaman yang sukar untuk dikunjungi. Orang Asli agak dari sudut ekonomi, pemikiran, pembelajaran budaya hidup dan lain-lain menjadikan mereka jauh ketinggalan dari arus perdana. Terdapat pelbagai usaha telah dilakukan oleh MUIP serta peruntukan perbalanjaan yang di habiskan untuk meningkatkan taraf kehidupan mereka serta mengintegrasikan mereka ke dalam masyarakat nasional, namun sehingga kini usaha tersebut belum berjaya sepenuhnya. Keadaan ini adalah disebabkan terdapatnya permasalahan dan cabaran yang menjadikan usaha dakwah kurang mendapat sambutan dan kurang berkesan di kalangan masyarakat Orang Asli. Cabaran yang dihadapi oleh pendakwah di Pahang dibahagikan kepada 11 tema sahaja.

TEMA PERTAMA: LOKASI

Terdapat Masyarakat Asli tinggal di kawasan jauh di dalam hutan. Untuk sampai ke lokasi tersebut memerlukan kenderaan pacuan 4 tayar. Pendakwah akan melalui bukit bukau dan turut meredah sungai. Pengalaman penulis pada tahun 2013 mengikut aktiviti dakwah bersama MUIP di Kg Senderut yang terletak di daerah Raub. Perjalanan ketika itu mengambil masa selama hampir 7 -10 jam untuk sampai ke perkampungan tersebut. Pendakwah ketika itu sukar untuk berdakwah disebabkan laluan yang sukar. Namun pada hari ini, kerajaan telah membina laluan yang berturap sepanjang 40km telah memudahkan gerakkan dakwah di sana. Kini terdapat pelbagai aktiviti dakwah telah dilaksanakan oleh MUIP, NGO dan jabatan yang lain. Pahang merupakan negeri yang besar dan mempuyai mempunyai bentuk muka bumi yang berbukit bukau. Terdapat banyak lagi penempatan masyarakat Orang Asli yang terletak di kawasan pedalaman di Pahang sukar untuk dikunjungi oleh pendakwah. Sebahagian kawasan hanya terdapat laluan balak sahaja untuk sampai ke sana (Hazlan 2019), bahkan terdapat kawasan yang hanya boleh sampai hanya melalui laluan berjalan kaki sahaja seperti di Kg. Chenan Cherah (Qadhi CH 2019). Faktor ini juga menyebabkan penglibatan pendakwah wanita menjadi terhad dikhuatiri berbahaya kepada keselamatan, melainkan jika program melibatkan pergerakan kumpulan yang ramai. Jarak yang jauh dan laluan yang berbahaya menyebabkan dakwah lokasi tersebut menjadi terbantut tanpa ada pengorbanan yang besar oleh pegawai dakwah (Nabil 2019).

TEMA KEDUA: TIDAK DAPAT MENGUASAI BAHASA ORANG ASLI

Orang Asli di Pahang terbahagi kepada pelbagai bangsa dan pelbagai bahasa. Bagi masyarakat Orang Asli dalam kawasan pedalaman walaupun mereka mampu bertutur dan memahami bahasa melayu, namun tidak mempraktikkan sesama mereka. Bagi Orang Asli yang masih muda dan remaja mereka mungkin lebih menguasai bahasa Melayu, namun terdapat warga tua mereka tidak mampu untuk memahami bahasa melayu. Keadaan ini memerlukan pendakwah mempunyai kemahiran untuk menguasai asas bahasa suku kaum tersebut (Mohd Hazman 2019). Oleh yang demikian sangat penting pendakwah untuk menguasai bahasa sesuatu kaum

dalam kalangan masyarakat Orang Asli agar dapat memantapkan dakwah kepada masyarakat Orang Asli dan memudahkan penerimaan mereka terhadap Islam, pendakwah perlu menguasai bahasa mereka dan menjadi satu kelebihan kepada pendakwah jika menguasai bahasa suku tersebut (Hazwan 2019). Antara faktor kejayaan usaha dakwah di kawasan cameron adalah disebabkan PMOA di sana menguasai bahasa semai. Interaksi menjadi senang, dan penerimaan masyarakat sana terhadap menjadi lebih terbuka (Faizul 2019).

TEMA KETIGA: ANCAMAN DARI PIHAK OA

Pendakwah juga adakalamenghadapi ancaman fizikal dari Orang Asli yang tidak menyukai Islam. Terdapat kejadian di Pos Satak pendakwah dikejar oleh Orang Asli dengan tulang kaki babi. Kebiasaannya kejadian seperti ini terjadi disebabkan masyarakat Orang Asli di situ mempunyai sejarah yang tidak baik dengan masyarakat melayu seperti mengahwini Orang Asli kemudian mengabaikan (Hafiz 2019). Terdapat juga kejadian orang melayu yang merosakkan anak orang asli seperti kejadian zina, menjual arak, berjudi dan sebagainya (Khairuddin 2019). Kejadian seperti ini akan menyebabkan usaha dakwah seterusnya akan menjadi lebih sukar dan usaha memujuk mereka kembali akan mengambil masa yang lama. Meskipun kejadian seperti ini agar terpencil namun ia perlu diberi perhatian agar tidak berulang. Terdapat juga kejadian PMOA disihir oleh Orang Asli sehingga menyebabkan menjadi gila. Ancaman ini sangat menyebabkan pendakwah mengalami tekanan hidup dan menjadi hilang minat untuk berdakwah. Oleh yang demikian pendakwah sewajarnya memiliki kemampuan ilmu, ketahanan fizikal, mental dan kerohanian yang kuat di samping memiliki pengetahuan tentang kaedah dakwah terhadap suatu sasaran (Syed Abdul Rahman Syed Husin 2010).

TEMA KEEMPAT: KEKURANGAN PENDAKWAH

Pahang mempunyai 12 daerah yang didiami oleh masyarakat Orang Asli, terdapat 262 perkampungan, yang dihuni oleh 17982 keluarga dan bilangan Orang Asli adalah 78636 Orang Asli secara keseluruhannya (JAKOA 2018). Setiap daerah MUIP menyediakan seorang Pegawai Hal Ehwal Islam dakwah, dibantu oleh Pejabat Agama Islam Daerah yang diketuai oleh al-Fadhil Tuan Qadhi, Penggerak Masyarakat Orang Asli dan Pembantu Penggerak Masyarakat Orang Asli. Jumlah PMOA

di Pahang adalah seramai 57 orang (Statistik PMOA 2019) yang akan menyelia KOA di daerah tertentu. Terdapat sebahagian daerah hanya terdapat seorang PMOA dan paling maksimum adalah empat orang PMOA sedangkan bilangan penduduk Orang Asli sekitar Pahang adalah seramai 78636. Bilangan ini sudah pasti tidak mencukupi untuk kerja-kerja dakwah di peringkat akar umbi khususnya untuk memberi bimbingan agama, menjaga keperluan dan kebajikan golongan sasaran serta menyukarkan aktiviti ziarah dari rumah ke rumah (Jamilah Muhd Zain 2014). Lebih memburukkan keadaan lagi apabila bilangan pendakwah kurang, manakala yang ada pula tiada komitmen tidak bersungguh dalam melaksanakan dakwah terhadap masyarakat Orang Asli (Nabil 2019).

TEMA KELIMA: SIFAT TIDAK BAIK YANG DITUNJUKKAN MASYARAKAT MELAYU BERHAMPIRAN

Antara alasan yang digunakan oleh Orang Asli untuk menolak Islam adalah dengan merujuk kepada perilaku yang tidak baik oleh masyarakat melayu yang berdekatan. Masyarakat melayu tersebut telah melakukan perbuatan yang menyimpang dari ajaran Islam yang sebenar seperti tidak berpuasa, minum arak, tidak menunaikan solat jumaat, bahkan terdapat remaja melayu yang menjual arak di perkampungan masyarakat Asli sendiri. Sedangkan pendakwah ketika itu menyampaikan tentang nilai-nilai baik yang diajarkan oleh agama Islam yang mengharamkan arak, mewajibkan solat dan sebagainya. Sepatutnya masyarakat melayu yang berdekatan menunjukkan contoh dan tauladan yang baik kepada masyarakat Orang Asli. Hal ini akan mendorong mereka untuk mengamalkan nilai-nilai yang telah diajar oleh Islam dan akhirnya memilih Islam sebagai pegangan hidup mereka (Khairuddin 2019).

TEMA KEENAM: SAINGAN MISIONARI KRISTIAN

Kristianisasi merupakan gerakan mengkristiankan Orang Asli yang miskin. Isu ini dalam kalangan Orang Asli sudah tidak asing lagi. Kebanyakan Orang Asli yang miskin begitu mudah terpedaya dan terpengaruh dengan unsur-unsur material dan hiburan yang dibawa oleh misionari kristian. Keadaan menjadi lebih mencabar apabila Orang Asli telah dihasut agar tidak menyertai sebarang aktiviti yang dianjurkan oleh pendakwah dan jangan menerima sebarang pemberian daripada

pendakwah. Suatu kejadian yang dilalui oleh penulis sendiri ketika melakukan program ziarah dakwah di Menson, Cameron Highland, apabila warga tua Orang Asli telah menolak sumbangan yang disampaikan dengan dakwaan bahawa telah dijampi. Manakala berdekatan kawasan tersebut terdapat Rumah Ibadah yang dibina oleh misionari kristian. Kejadian lain di kawasan Simoi Lama, ketika malam diadakan program tayangan cerita Islam, ketika itu juga diadakan tarian bersewang yang dianjurkan misionari Kristian. Ini merupakan cabaran dan halangan terhadap dakwah yang hendak dilaksanakan (Nabil 2019).

TEMA KETUJUH: SUMBER KEWANGAN

Sumber kewangan merupakan aspek penting kepada pendakwah masyarakat Orang Asli. Ini disebabkan untuk mengadakan program dan aktiviti memerlukan perbelanjaan. Selain daripada memberi saguhati kepada penduduk kampung kadang kala terpaksa menyediakan makanan untuk seluruh kampung. Keadaan ini memerlukan perbelanjaan yang besar. Sebahagian Orang Asli hanya akan hadir jika disediakan saguhati (Khairuddin 2019). Sepanjang pemerhatian penulis, setiap program yang dianjurkan oleh MUIP terdapat aktiviti cabutan bertuah yang akan dihadiri oleh terhadap program dakwah anjuran MUIP di Pahang, selain itu terdapat juga aktiviti sukaneka untuk remaja dan anak-anak Orang Asli yang turut disediakan hadiah. Kedua-dua aktiviti ini seolah-olah wajib diadakan untuk menarik perhatian Orang Asli untuk menyertai program yang dianjurkan. Keadaan ini menjadi cabaran dan halangan kepada pendakwah untuk mendapatkan sumber kewangan, ini disebabkan sumber kewangan sangat terhad manakala bilangan masyarakat Orang Asli di Pahang semakin bertambah. Penulis pernah mengajurkan program Program Amali Dakwah: Tautan Ukhwah: Bersama Orang Asli yang melibatkan 40 pelajar KUIPSAS di KOA kg Gumum, Tasik Chini Pekan pada 4-6 Ogos 2017. Kos bagi menjayakan program tersebut adalah RM36k yang mencakupi perbelanjaan keseluruhan (Kertas Kerja Program 2017).

TEMA KELAPAN: MASALAH DALAMAN PENDAKWAH

Isu yang terjadi apabila melibatkan pendakwah terbahagi kepada dua perkara, pertama: kurang komitmen. Terdapat pendakwah walaupun bukan keturunan Orang Asli yang sanggup tinggal dalam

perkampungan Orang Asli semata-mata ingin memudahkan urusan berdakwah kepada Orang Asli, namun sebahagian mereka walaupun dengan jawatan sebagai penggerak masyarakat tetapi jarang masuk ke kampung tersebut. Ini mungkin disebabkan mereka bukan suka berdakwah tetapi sekadar untuk mendapatkan gaji untuk menampung keperluan harian semata. Kesan daripada masalah ini, maka surau-surau yang dibina akan terbiar dan rosak akibat tidak diimarahkan oleh pegawai tersebut. Kedua, tingkahlaku pendakwah yang agak tidak menunjukkan sikap sepatutnya sebagai pendakwah. Ketika aktiviti dakwah dilaksanakan di sesebuah kampung, sepatutnya pendakwah terlibat perlu hadir ke kawasan tersebut, sama-sama mengerakkan program dan terlibat dalam aktiviti, tetapi sebahagian mereka datang pada hari penutup sahaja. Mereka sekadar ingin menunjukkan kepada pegawai atasan yang datang merasmikan program ketika itu bahasa mereka hadir ke program. Bahkan terdapat juga pendakwah yang tidak segan silu merokok hadapan Orang Asli, bersembang ketika azan berkumandang dan terdapat juga yang tidak turut serta melaksanakan solat berjemaah di surau yang disediakan. Perkara ini perlu dipandang serius oleh semua pihak, keadaan sebegini tidak memberi contoh tauladan yang baik kepada Orang Asli. Kajian berkenaan masalah pendakwah ini telah dilakukan oleh Ahmed Redzuan Mohd Yunos (2006). Keadaan yang sama juga masih berlaku sehingga kini walaupun tidak seperti tahun 2006.

TEMA KESEMBILAN: SIKAP ORANG ASLI

Sikap masyarakat Orang Asli yang dipengaruhi gaya pemikiran dan gaya hidup juga merupakan cabaran kepada pendakwah. Untuk mengubah sikap dan gaya pemikiran mereka suatu yang mudah bagi seorang pendakwah. Bagi warga tua Orang Asli mereka menolak Islam dengan alasan bahawa mereka sudah tua, Islam sesuai untuk generasi yang muda sahaja. Tidak hairan jika terdapat dalam sebuah rumah tersebut, ramai anak muda yang sudah Islam, namun bapa mereka masih berpegang pada kepercayaan yang lama. Dari sudut pendidikan pula, kebanyakan masyarakat Orang Asli walaupun terdapat sekolah dibina di kawasan berhampiran dengan mereka, namun peratus kehadiran ke sekolah amat mendukacitakan sehinggakan pihak sekolah terpaksa menyediakan makanan di sekolah semata-mata untuk menarik pelajar hadir ke sekolah. Terdapat juga pelajar Orang Asli yang

cemerlang di peringkat awal persekolahan tetapi berhenti belajar di usia muda dan melangsungkan perkahwinan dengan pasangannya. (Tuan Abdul Rahim, SMK Sg Koyan). Orang Asli juga meminta dan menerima pemberian daripada MUIP, mereka tidak faham konsep pemberian kepada asnaf, adakalanya pendakwah ingin menyampaikan barang pada golongan asnaf sahaja, tetapi yang lain turun berkehendak sumbangan tersebut. Apabila tidak diberi maka program yang dianjurkan diboikot, bahkan ada kejadian di Kuantan, mereka menggugut untuk tidak hadir solat jumaat dan ada juga yang menggugut akan meninggalkan Islam jika tidak diberi zakat (Khairuddin 2019). Selain itu, apabila terdapat juga kelas-kelas fardu ain yang disediakan tidak mendapat sambutan, tetapi apabila kelas tiada mereka akan minta supaya diadakan (Faitullah 2019). Sikap tasub terhadap puak juga merupakan cabaran yang perlu dihadapi oleh pendakwah. Untuk meletakkan pendakwah di kawasan Orang Asli, jika pendakwah tersebut dari golongan Orang Asli, selain telah beragama Islam, maka hendaklah dari suku yang sama. Kesannya, sebahagian pendakwah tersebut gagal untuk mengubah masyarakat di situ dan lebih malang lagi pendakwah tersebut kembali kepada gaya kehidupan asal mereka.

TEMA KE 10: SIKAP BANGSA MELAYU

Terdapat kejadian orang melayu yang mengutuk gaya hidup masyarakat Orang Asli sehingga menyebabkan kemarahan Orang Asli. Pernah penulis mengadakan program amali dakwah di perkampungan Orang Asli di Temerloh, bersebelahan kampung orang Asli tersebut terdapat perkampungan melayu Islam dalam jarak 5 kilometer. Melalui temubual penulis dengan masyarakat berdekatan, mereka mengatakan mereka tidak pernah berdakwah, bahkan mereka juga tidak pernah menjemput masyarakat Orang Asli yang berdekatan untuk menghadiri sebarang kenduri sama ada di rumah atau masjid. Masjid-masjid karyah sepatutnya memainkan peranan sebagai pusat berdakwah, sebaliknya sangat kurang penglibatan masjid dalam aktiviti seperti ini (Hazwan 2109). Selain itu terdapat juga orang melayu Islam yang memberi kritikan terhadap Orang Asli yang menerima bantuan, bahkan terdapat juga yang memperlekehkan institusi agama kerajaan tidak menjaga masyarakat Orang Asli yang telah Islam, sedangkan dakwah itu merupakan tugas bersama yang perlu dilaksanakan.

TEMA KE 11: TIDAK MENEPATI JANJI

Sama ada pendakwah atau ahli politik yang menabur janji kepada masyarakat Orang Asli dengan menjanjikan pelbagai kemudahan, kemudian janji tersebut dimungkir. Keadaan ini akan menyebabkan kesukaran pada pendakwah yang terkemudian. Mereka akan menuntut perkara yang sama sedangkan ia merupakan janji pihak lain. Kebiasaannya semasa aktiviti dakwah yang dianjurkan oleh MUIP dilaksanakan, agensi lain akan turut hadir seperti JAKOA, KKM, TNB, JPN dan lain. Apabila ada pihak yang menjanjikan sesuatu contoh pembinaan rumah untuk mereka semua, namun apabila dilaksanakan hanya beberapa buah rumah sahaja yang terbina, hal ini akan menyebabkan kesukaran untuk sebarang aktiviti dakwah pada masa akan datang. Antara perkara dijanjikan seperti pemasangan elektrik, kebanyakan rumah yang dibina oleh kerajaan untuk Orang Asli tiada dibekalkan tenaga elektrik, khususnya di kawasan pedalaman begitu juga bekalan air seperti lokasi yang pernah disertai oleh penulis seperti di Kg Simoi Lama dan Kampung Bukit Kecil dia KOA senderut dan Pos Betau.

TEMA KE 12: TIADA PENYELARASAN DENGAN NGO DAKWAH

Usaha NGO membantu usaha dakwah adalah sangat dihargai oleh semua pihak. Namun begitu apa yang menjadi masalah adalah apabila NGO hanya memilih satu kawasan tertentu sahaja, tidak diselaraskan secara menyeluruh. Terdapat NGO akan memilih lokasi yang mempunyai kawasan yang berhampiran sungai dan mempunyai pemandangan yang cantik dan sejuk. Masalah akan timbul apabila terdapat Tok batin yang mempersoalkan kepada pegawai dakwah daerah tersebut kenapa program aktif di kawasan tertentu sahaja. Bahkan keadaan bertambah buruk apabila ada NGO yang masuk tanpa maklum kepada pegawai dakwah atau pengerak dakwah kawasan tersebut kerana Tok Batin berangapan telah memaklumkan kepada pegawai tersebut. Kesan tiada penyelarasan ini, terdapat kejadian Orang Asli syahadah sehingga tiga kali, sama ada untuk mendapatkan sumbangan yang hendak diberikan oleh NGO. Sepatutnya urusan rasmi berkaitan syahadah perlu dimaklum terlebih dahulu kepada MUIP Daerah supaya mereka dapat merekodkan keislaman tersebut. Namun begitu banyak kesan positif apabila melibatkan usaha

dakwah ini, khususnya dari sudut kewangan kerana NGO mempunyai peruntukan yang tersendiri.

RUMUSAN

Berdasarkan dapatan kajian ini, jelas menunjukkan bahawa cabaran pasti akan muncul dalam setiap aktiviti dakwah yang direncanakan oleh MUIP. Sama ada cabaran tersebut melibatkan faktor dalam pendawah yang melibatkan tingkah laku, atau faktor luaran yang melibatkan lokasi dakwah, sambutan terhadap dakwah yang dilaksanakan dan sebagainya. Apa yang perlu adalah kesediaan untuk menghadapi dugaan tersebut sama ada cabaran tersebut dari dalaman atau luaran. Sebaik sahaja sesuatu masalah tersebut dikenalpasti bersegeralah mengambil tindakan terhadapnya melalui saluran-saluran tertentu yang telah disediakan oleh pelbagai jabatan termasuk pihak MUIP. Cabaran yang dilalui pastikan akan meningkatkan lagi kekuatan pendakwah di Pahang dalam menjayakan aktiviti yang direncanakan oleh pihak MUIP. Sememangnya pada hari ini terdapat perkembangan yang positif terhadap usaha dakwah yang dilakukan seperti wujudkan perkampungan 100% Islam yang mempunyai masjid dan mendapat kebenaran untuk berkhotbah menggunakan bahasa Orang Asli dan terdapat beberapa kampung lain turun mendapat kebenaran untuk menunaikan solat jumaat.

RUJUKAN

- Ahmad Redzuan bin Mohd Yunus, Ab. Aziz Mohd Zain. 2006. Dakwah masyarakat orang asli di negeri Pahang: Masalah pendakwah. *Islamiyyat* 28:45-68.
- Azhari Md Saad. 2019. *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Maran*, temubual pada 14 April 2019, Jam 8-9 am.
- Che Nur Hasanah Che Hussian, Mariam Abd. Majid dan Muhammad Yusuf Marlon Abdullah. 2018. Persepsi masyarakat Orang Asli terhadap Islam di kampung Genting Peras, Hulu Langat, Selangor. *Jurnal Hal Ehwal Islam dan Warisan Selangor* 2: 1.
- Halim Mokhtar. 2002. *Penerimaan Dakwah Islamiah Di Kalangan Masyarakat Orang Asli Kajian Kes di Pulau Cerey Banting Selangor*. Tesis Sarjana Pengajian Islam Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Hazwan Hafiz Abdul Jalil. 2019. *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Cameron Highland*, temubual pada 2 April 2019, Jam 8-9 am.
- Jamilah Mohd Zain dan Engku Ahmad Zaki Engku Alwi. 2014. Aktiviti Dakwah Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) Terhadap Masyarakat Orang Asli: Pelaksanaan dan Cabaran. *Prosiding Bicara Dakwah Ke 15*. Universiti Kebangsaan Malaysia. 131-140.
- Mohd Faitullah Sa'adon. 2019. *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Temerloh*, temubual pada 2 April 2019, Jam 8-9 am.
- Mohd Hafidz Abdul Halim. 2019. *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Pekan*, temubual pada 2 April 2019, Jam 8-9 am.
- Mohd Hafis Mohd Saad. 2019. *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Muadzam*, temubual pada 14 April 2019, Jam 815-9 am.
- Mohd Hazwan. 2019. *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Cameron*, temubual pada 2 April 2019, Jam 8-9 am.
- Mohd Hazman Abdul Rahman, *Penggerak Masyarakat Orang Asli, JAKIM, Daerah Temerloh*, temubual pada 12 April 2019, Jam 8-9 am.
- Mohamad Hazlan Mahsudi. 2019. *Penggerak Masyarakat Orang Asli, JAKIM, Daerah Muadzam*, temubual pada 11 April 2019, Jam 10-11 am.
- Muhammad Khairuddin Husin. 2019. *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Kuantan*, temubual pada 8 April 2019, Jam 930-10 am.
- Muhammad Nabil bin Muhamad Fauzi, *Pegawai Hal Ehwal Islam Majlis Ugama Islam Dan Adat Resam Melayu Pahang, Daerah Rompin*, temubual pada 8 April 2019, Jam 930-10 am.
- MUIP. 2018. *Program Dakwah Sepanjang 2018*, Ibu Pejabat MUIP, Pekan melalui Ustad Syekh Firdaus, Pegawai Pusat Islam Majlis Ugama Islam dan Adat Resam Melayu Pahang.
- 2017. *Taqwim Perancangan Program Tahunan Ibu Pejabat 2017*, Ibu Pejabat MUIP, Pekan.
- 2016. *Taqwim Perancangan Program Tahunan Ibu Pejabat 2016*, Ibu Pejabat MUIP, Pekan.
- 2015. *Taqwim Perancangan Program Tahunan Ibu Pejabat 2015*, Ibu Pejabat MUIP, Pekan.
- 2014. *Taqwim Perancangan Program Tahunan Ibu Pejabat 2014*, Ibu Pejabat MUIP, Pekan, Ibu Pejabat MUIP.
- JAKOA. 2019. *Statistik Penduduk Orang Asli 2019, JAKOA Pahang*.
- Razaleigh Muhamat @ Kawangit, Badlihisam Mohd Nasir. 2014. *Dakwah Masyarakat Berjiran Kepada Orang Asli: Kajian Di Felda Gugusan Chini Pahang*. <https://www.researchgate.net/publication/>
- Syed Abdurahman Syed Hussin. 2010. *Dakwah Kepada Orang Asli Di Malaysia: Permasalahan Dan Halangan*, *Jurnal Usuluddin*, 30:155-184.
- Zakuan Sawai. 1998. *Dakwah Kepada Masyarakat Asli: Kajian Khusus Mengenai Transformasi Minda Masyarakat Semai Selepas Memeluk Islam*. Disertasi Sarjana Usuluddin, Akademik Pengajian Islam Universiti Malaya Kuala Lumpur.
- <http://ezakat.muip.gov.my/zakatportal>
- <http://www.jakoa.gov.my/direktori/bahagian/jakoa-negeri-pahang/>
- <http://www.muip.gov.my/v3/index.php/mengenai-kami/sejarah-muip>

<http://www.muip.gov.my/v3/index.php/90-berita-semasa/217-program-ziarah-dakwah-bersama-masyarakat-orang-asli>

http://www.muip.gov.my/gallery2/main.php?g2_itemId=21010

<http://www.muip.gov.my/v3/index.php/component/content/article/90-berita-semasa/154-majlis-berbuka-puasa-dan-penyampaian-bantuan-hari-raya-aidilfitri-kepada-muallaf-daerah-pekan-tahun-2013m-1434h>

<https://www.bharian.com.my/berita/wilayah/2018/06/437504/muip-agih-zakat-rm14800-kepada-pelajar-petama>

Asmadi Bin Abdul Rahman, PhD.
Kolej Universiti Islam Pahang Sultan Ahmad Shah
Emel : asmadi@kuipsas.edu.my

Ramlan bin Mustapha, PhD.
Institut Pendidikan Guru, Kampus Tengku Ampuan
Afzan Pahang.
Emel : mujahidpahang@gmail.com

